Lietas Nr. A420593412
Lietas arhīva Nr. AA43-0602-15/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 4.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Kaļiņina,
tiesneses S.Liniņa un U.Mihailova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Rīgas domes 2012.gada 12.novembra lēmuma Nr.1-43/RD-12-631-ap tiesiskumu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar spēkā stājušos tiesas 2012.gada 12.jūnija spriedumu civillietā Nr.C04212600 (turpmāk – Spriedums civillietā) atzīti par spēkā neesošiem no to noslēgšanas brīža 2006.gada 1.septembra pirkuma līgumi, saskaņā ar kuriem pieteicēja /pers. B/ iegādājās zemesgabalus Rīgā, /adrese A/, /adrese B/, /adrese C/, un /adrese D/(turpmāk – Zemesgabali).
Spriedums civillietā stājies spēkā 2012.gada 18.jūlijā.

[2] Saņēmusi Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) 2012.gada 12.jūnija paziņojumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas uzsākšanu, pieteicēja lūdza Pārvaldi pārrēķināt nekustamā īpašuma nodokli un atcelt 2006.–2012.gadam pieteicējai par Zemesgabaliem aprēķināto nekustamā īpašuma nodokli (2009.gadā tikai par nekustamo īpašumu /adrese D/), kā arī atmaksāt pārmaksāto nodokļu summu, atsaucoties uz Spriedumu civillietā.
Ar Rīgas domes 2012.gada 12.novembra lēmumu Nr.1-43/RD-12-631-ap (turpmāk – Lēmums) kā galīgo iestādes administratīvo aktu pieteicējas lūgums noraidīts.
Lēmums pamatots ar apstākli, ka zemesgrāmatā nav reģistrēta nekustamo īpašumu maiņa un kā nekustamā īpašuma īpašniece joprojām ir norādīta pieteicēja, līdz ar to saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmo daļu un 2.panta otro daļu pieteicējai ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums saistāms ar ierakstiem zemesgrāmatā, nevis ar Zemesgabalu pirkuma līgumiem.

[3] Pamatojoties uz pieteicējas pieteikumu, Administratīvajā rajona tiesā ierosināta administratīvā lieta par Lēmuma atcelšanu daļā, ar kuru atzīts pieteicējas pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par 2006.–2012.gadu (2009.gadā tikai par nekustamo īpašumu /adrese D/) par Zemesgabaliem.
Pieteikums pamatots ar turpmāk norādīto.
[3.1] Ņemot vērā, ka ar Spriedumu civillietā Zemesgabalu pirkuma līgumi atzīti par spēkā neesošiem no to noslēgšanas brīža un ir atjaunots tāds tiesiskais stāvoklis, kāds bija pirms minēto līgumu noslēgšanas, pieteicēja nav uzskatāma par Zemesgabalu īpašnieci un tiesisko valdītāju arī periodā, par kuru pieteicējai aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis.
[3.2] Koroborācijas fakts saskaņā ar Civillikuma 1480.pantu neizslēdz iespēju apstrīdēt darījumu uz likumā noteiktiem pamatiem, kā tas ir noticis civillietas Nr.C04212600 ietvaros.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Pirmās instances tiesas spriedums pamatots ar turpmāk minēto.
[4.1] Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.pantam, 2.panta pirmajai un otrajai daļai nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums pamatā izceļas no īpašuma tiesībām.
[4.2] Nekustamā īpašuma pirkuma līgumu atzīšana par spēkā neesošiem nevar būt par pamatu tam, lai atzītu, ka pieteicēja nav bijusi Zemesgabalu nekustamā īpašuma nodokļa maksātāja.
Pirmkārt, lietā nav apstiprinājuma tam, ka pieteicējai līdz 2012.gada 12.jūnija spriedumam būtu liegtas tiesības lietot Zemesgabalus.
Otrkārt, ņemot vērā citā pieteicējas lietā Augstākās tiesas atzīto, ka pieteicējai kā vienīgajai Zemesgabalu īpašniecei bija pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par 2009.gadu un pieteicējas īpašuma tiesību izbeigšanās 2012.gadā neietekmē viņas pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli par 2009.gadu (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 17.septembra lēmumu lietā Nr.SKA-353/2013*), atzīstams, ka pirkuma līgumu atzīšana par spēkā neesošiem no to noslēgšanas brīža nenozīmē, ka pieteicēja nekad nav bijusi Zemesgabalu īpašniece. Atbilstoši pirkuma līgumiem pieteicēja bija Zemesgabalu īpašniece no 2006.gada 1.septembra, līdz ar to viņai bija jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis.
[4.3] Ievērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta trešo daļu un lietas faktiskos apstākļus, tiesa atzina, ka pašvaldība pamatoti secinājusi, ka pieteicējas nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums izbeidzās 2012.gada 31.decembrī.
[4.4] Tā kā pieteicēja nebija samaksājusi nekustamā īpašuma nodokli par 2010.–2012.gadu, tad ar Lēmumu pamatoti noteikts pieteicējas pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par Zemesgabaliem par 2010.–2012.gadu.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā nepiekrīt tam, ka viņai jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis par Zemesgabaliem strīdus periodā.

[6] Paskaidrojumu par pieteicējas apelācijas sūdzību Rīgas dome nav iesniegusi.

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība ir pamatota un pieteikums ir apmierināms.

[9] Apgabaltiesa konstatē, ka administratīvajā lietā Nr.A42867509 stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas spriedums, ar kuru apstiprināts pieteicējas pienākums samaksāt nekustamā īpašuma nodokli 2009.gadam par nekustamajiem īpašumiem – zemi Rīgā /adrese A/, kadastra Nr./numurs A/, platība 3165 m^2; Rīgā, /adrese B/, kadastra Nr./numurs B/, platība 2506 m^2; Rīgā, /adrese C/, kadastra Nr./numurs C/, platība 2800 m^2. Līdz ar to izskatāmajā lietā šis jautājums netiek vērtēts.

[10] Kā izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, izskatāmajā lietā pašvaldībā tika uzsākts administratīvais process no jauna sakarā ar pieteicējas 2012.gada 9.augusta iesniegumu (*lietas 1.sējuma 14.–19.lapa*), kurā lūgts pārskatīt pēc būtības pieteicējas pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli par 2006.–2012.gadu (2009.gadā tikai par nekustamo īpašumu /adrese D/) par Zemesgabaliem, jo stājies spēkā Spriedums civillietā.
Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmajai daļai iestāde pēc savas iniciatīvas vai personas iesnieguma var uzsākt administratīvo procesu no jauna un lemt par administratīvā akta atcelšanu saskaņā ar šā likuma 85.–88.panta noteikumiem. Savukārt minētā likuma 85.panta pirmā daļa paredz, ka adresātam nelabvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt jebkurā brīdī, izņemot gadījumu, kad saskaņā ar tiesību normām šāda paša satura administratīvais akts tūlīt būtu jāizdod no jauna. Tā kā līdz Sprieduma civillietā spēkā stāšanās pieteicēja uzskatīja sevi par Zemesgabalu īpašnieci un šāda informācija tika ierakstīta arī zemesgrāmatā, pieteicējai bija pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodoklis atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.pantā noteiktajam. Ņemot vērā, ka neviens no strīdus periodā pieņemtajiem pašvaldības lēmumiem par nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par Zemesgabaliem nav atzīts par prettiesisku (sk. Rīgas domes iesniegtos pierādījumus, *lietas 2.sējuma 1.–60.lapa*, pret kuriem pieteicēja iebildumus nav izteikusi), tad atzīstams, ka uz izskatāmo situāciju attiecināma Administratīvā procesa likuma 85.panta pirmā daļa.
Administratīvā procesa likuma 87.panta pirmās daļas 4.punkts noteic, ja administratīvais akts ir kļuvis neapstrīdams, tajā pašā lietā administratīvo procesu var uzsākt no jauna uz adresāta iesnieguma pamata, ja adresātam kļuvuši zināmi vai ir pieejami jauni pierādījumi, kas nebija tā rīcībā līdz sākotnējā administratīvā akta izdošanai un kas varētu būt par pamatu adresātam labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai.
Apgabaltiesas ieskatā, Sprieduma civillietā, ar kuru Zemesgabalu 2006.gada 1.septembra pirkuma līgumi atzīti par spēkā neesošiem no to noslēgšanas brīža, spēkā stāšanās fakts uzskatāms par jaunu tiesisku apstākli lietā, kas nebija iestādei zināms, lemjot par pieteicējas pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli par Zemesgabaliem. Taču minētais apstāklis apgabaltiesai ir jāņem vērā, ievērojot likuma „Par tiesu varu" 16.panta trešajā un ceturtajā daļā noteikto, ka likumā noteiktajā kārtībā spriedums ir saistošs tiesai, izskatot citas lietas, kas saistītas ar šo lietu, šādam spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.
Turklāt Augstākās tiesas 2014.gada 31.janvāra lēmumā lietā Nr.SKC-1629-14 ir atzīts, ka pieteicēja šo Spriedumu civillietā var izmantot savu tiesību aizsardzībai jautājumā par nomas maksu un par nodokļiem.

[11] Spriedumā civillietā tiesa atzina, ka „ar 2006.gada 1.septembra pirkuma līgumiem starp pārdevēju /pers. I/ [..] un pircēju /pers. B/ [..] visi 4 iepriekš norādītie nekustamie īpašumi - zemes gabali Rīgā, /adrese B/, /adrese A/, /adrese C/ un /adrese D/ pārdoti /pers. B/, un uz šo pirkuma līgumu pamata īpašuma tiesības zemesgrāmatā 2006.gada 1.decembrī (zemes gabalam /adrese D/) un 2006.gada 6.oktobrī (pārējiem zemes gabaliem) nostiprinātas /pers. B/.
No lietā esošajiem zemesgrāmatu nodalījumu norakstiem redzams, ka visi 4 minētie zemes gabali ar daudzdzīvokļu māju uz katra no tā šajās adresēs zemesgrāmatā sākotnēji nostiprināti uz Rīgas domes vārda [..]. Minētie zemes gabali uz pašvaldības vārda nostiprināti, pamatojoties uz Rīgas domes uzziņām, turklāt situācijā, kad ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 1997.gada 5.jūnija lēmumu Nr.22/80 noraidīts /pers. I/ pieprasījums par īpašuma tiesību atjaunošanu [..].
Pēc īpašuma tiesību nostiprinājuma izdarīšanas uzsākta dzīvojamo māju privatizācija saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" nosacījumiem. No [Rīgas domes] lēmumiem un lietas materiāliem redzams, ka dzīvojamās mājas nodotas privatizācijai kopā ar zemi, tikuši noslēgti pirkuma līgumi ar nākošajiem dzīvokļu īpašumu īpašniekiem gan par dzīvokļa, gan mājas kopīpašuma, gan zemesgabala domājamo daļu pirkumu [..]. Lielākajai daļai minēto dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieku īpašuma tiesības uz attiecīgo zemesgabalu /adrese B/, /adrese C/, /adrese A/, Rīgā domājamām daļām reģistrētas zemesgrāmatā [..].
Tādējādi šādos apstākļos izveidojies nedabisks un tiesību normās neparedzēts stāvoklis, kad uz vieniem un tiem pašiem zemes gabaliem vienlaicīgi zemesgrāmatā reģistrētas īpašuma tiesības gan pilnībā /pers. I/ (pēc pirkuma līgumu korroborācijas zemesgrāmatā – /pers. B/), gan arī paralēli attiecīgo dzīvokļu īpašumu īpašniekiem – pa dzīvokļu īpašumiem piekrītošām domājamām daļām, tikai atsevišķos zemesgrāmatu nodalījumos.
Kā jau norādīts spriedumā iepriekš, īpašuma tiesību nostiprinājums /pers. I/ izdarīts uz Rīgas apgabaltiesas 2001.gada 23.aprīļa sprieduma pamata, kurš ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2006.gada 1.septembra spriedumu atcelts, lietu nododot jaunai izskatīšanai.
Izskatot lietu atkārtoti, /pers. I/ pilnvarotais pārstāvis /pers. J/ no prasības atteicies, tādējādi /pers. I/ īpašuma tiesības attiecībā uz tagad apskatītajiem zemes gabaliem /adrese B/, /adrese C/, /adrese A/, kā arī /adrese D/nav nodibinātas un nav atjaunotas.
Ievērojot minēto, secināms, ka nepastāv pilnīgi nekāds tiesisks pamats īpašuma tiesību nostiprinājumam /pers. I/ uz norādītajiem zemes gabaliem /adrese B/, /adrese C/, /adrese A/, /adrese D/, Rīgā.
Izvērtējot visus iesniegtos prasības pieteikumus no dzīvojamo māju /adrese A/, /adrese C/, /adrese B/, /adrese D/, Rīgā dzīvokļu īpašniekiem par 2006.gada 1.septembrī starp /pers. I/ un /pers. B/ noslēgto pirkuma līgumu atcelšanu un /pers. B/ īpašuma tiesību

nostiprinājuma dzēšanu atbilstoši prasījumiem, tiesa secina, ka tie apmierināmi*"(sk. Sprieduma civillietā 32. un 33.lapu*).

[12] Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmajai daļai nekustamā īpašuma nodokli maksā Latvijas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas un uz līguma vai citādas vienošanās pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvji, kuru īpašumā, tiesiskajā valdījumā vai – šajā likumā noteiktajos gadījumos – lietošanā ir nekustamais īpašums. Panta otrā daļa noteic, ka par nekustamā īpašuma īpašnieku šā likuma izpratnē uzskatāma persona, kuras īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu ir nostiprinātas zemesgrāmatā vai kurai piederošais nekustamais īpašums (ēkas un inženierbūves) līdz Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanai ir reģistrēts pašvaldībā vai Valsts zemes dienestā.
Augstākās tiesas Civillietu departamenta judikatūrā nostiprināta atziņa, ka darījuma atzīšana par spēkā neesošu nozīmē to, ka darījums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža. Atzīstot par spēkā neesošiem pirkuma līgumus, zūd arī īpašuma nostiprinājuma pamats.
Tiesību doktrīnā atzīts, ka īpašuma pāreja ieguvējam ir atkarīga no atsavinājuma līguma spēkā esamības, ieguvējs iegūst īpašumu uz atsavināto lietu tikai tad, ja pastāv tiesisks pamats (*causa*) īpašuma pārejai. Un kaut arī lieta būtu nodota ieguvēja valdījumā, īpašums paliek atsavinātājam (*sk. A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais Papildinātais izdevums. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 211.-212.lpp.*). No minētā secināms, ka neesot tiesiskam pamatam ieguvēja īpašuma tiesībām, nevar pastāvēt arī īpašuma tiesība (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 5.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-806 un 2012.gada 1.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-10 11.punktu*).
Ievērojot tiesas atziņas civillietā Nr.C04212600 kopsakarā ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta judikatūru jautājumā par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem, apgabaltiesa secina, ka 2006.gada 1.septembra Zemesgabalu pirkuma līgumu atzīšana par spēkā neesošiem no noslēgšanas brīža nozīmē to, ka pieteicēja tiesiski nekad nav bijusi Zemesgabalu īpašniece.

[13] Pārbaudot Zemesgrāmatas datubāzē informāciju par to, no kura datuma īpašuma tiesības uz Zemesgabalu domājamām daļām nostiprinātas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašniekiem (kā tas ir atzīts Spriedumā civillietā), apgabaltiesa konstatē, ka, piemēram, pašvaldības pirkuma līgums par dzīvokli (kopā ar attiecīgu zemes gabala domājamo daļu) /adrese B-1/ noslēgts 2000.gada 15.jūnijā (ieraksts zemesgrāmatā 2001.gada 19.janvārī, *lietas 1.sējuma 170.lapa*), par dzīvokli /adrese B-2/ – 1998.gada 24.septembrī (ieraksts zemesgrāmatā veikts 1999.gada 12.martā, *lietas 1.sējuma 171.lapa*), par dzīvokli /adrese B-3/ – 1998.gada 6.oktobrī, par dzīvokli /adrese D-1/ – 2006.gada 16.maijā, par dzīvokli /adrese D-2/ – 2006.gada 7.jūnijā, par dzīvokli /adrese C-1/ – 2001.gada 20.februārī, par dzīvokli /adrese A-1/ – 2000.gada 4.aprīlī. No minētā secināms, ka no 2006.gada 1.septembra zemesgrāmatā īpašuma tiesības uz vieniem un tiem pašiem Zemesgabaliem vienlaikus tika nostiprinātas gan pieteicējai, gan dzīvokļu īpašniekiem uz attiecīgajiem dzīvokļu īpašumiem piekrītošām Zemesgabalu domājamām daļām, tikai atsevišķos zemesgrāmatu nodalījumos.
Tas nozīmē, ka pašvaldībai izskatāmajā gadījumā nebija tiesiska pamata uzskatīt vienīgi pieteicēju par Zemesgabalu īpašnieci un nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju, neņemot vērā, ka pati pašvaldība jau iepriekš Zemesgabalu domājamās daļas bija nodevusi privatizācijai uz Zemesgabaliem esošo māju dzīvokļu īpašniekiem, un šo personu īpašuma tiesības, tostarp arī uz Zemesgabalu domājamām daļām, 2006.gada 1.septembrī jau bija nostiprinātas zemesgrāmatā.
Pašvaldība ir gan nekustamā īpašuma nodokļa administrācija, gan tiesību subjekts, kas līdz pieteicējas īpašuma tiesību nostiprināšanai Zemesgabalu domājamās daļas bija atsavinājis dzīvojamo māju dzīvokļu īpašniekiem. Līdz ar to pašvaldības rīcība, liekot pieteicējai kā vienīgai Zemesgabalu īpašniecei samaksāt nekustamā īpašuma nodokli par Zemesgabaliem, nav pamatota, it īpaši pēc tam, kad stājies spēkā Spriedums civillietā, kurā tiesa konstatēja iepriekš minētos apstākļus par dubultiem zemesgabalu īpašuma tiesību nostiprinājumu ierakstiem dažādām personām, kas radīja vispārējās jurisdikcijas tiesas ieskatā „nedabisku un tiesību normās neparedzētu stāvokli".
Minētais ir pamats atzīt, ka no 2006. līdz 2008.gadam un no 2010. līdz 2012.gadam pieteicējai par Zemesgabaliem nekustamā īpašuma nodoklis aprēķināts nepamatoti, kā arī nepamatoti aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis 2009.gadam par nekustamo īpašumu /adrese D/, Rīgā.
Kaut gan izskatāmajā gadījumā pieteicēja iesniedza pieteikumu par Lēmuma atcelšanu, apgabaltiesa uzskata, ka minētā konstatējošā administratīvā akta atcelšana nav konkrētajai situācijai atbilstošs risinājums. Arī atzīstot Lēmumu par prettiesisku, pašvaldībai, pēc šā apgabaltiesas sprieduma stāšanās spēkā, būs pienākums pārrēķināt pieteicējai iepriekš aprēķināto nekustamā īpašuma nodokli Zemesgabaliem.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pašvaldībai uzliekams pienākums atlīdzināt pieteicējai viņas samaksāto valsts nodevu par pieteikumu, apelācijas sūdzību un pagaidu aizsardzības lūgumu kopsummā 99,60 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307.pantu un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /pers. B/ pieteikumu.
Atzīt par prettiesisku Rīgas domes 2012.gada 12.novembra lēmumu Nr.1-43/RD-12-631-ap, ar kuru atkārtoti apstiprināts /pers. B/ pienākums samaksāt nekustamā īpašuma nodokli 2006.–2008.gadam un 2010.–2012.gadam par zemesgabaliem Rīgā, /adrese A/, kadastra Nr./numurs D/, platība 3165 m^2, /adrese B/, kadastra Nr./numurs E/, platība 2506 m^2, /adrese C/, kadastra Nr./numurs F/, platība 2800 m^2 un /adrese D/, kadastra Nr./numurs G/, platība 2737 m^2 un nekustamā īpašuma nodokli 2009.gadam par zemesgabalu /adrese D/, kadastra Nr./numurs G/, Rīgā.
Piespriest no Rīgas pilsētas pašvaldības par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, deklarēta dzīvesvieta /adrese I/, samaksāto valsts nodevu 99,60 *euro*.
Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	I.Kaļiņina
Tiesnese	S.Liniņa
Tiesnese	U.Mihailova